Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai

2021 m. rugsėjo 13d., Nr. 21-168AR

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL 2022 METAIS TAIKOMO MINIMALIOJO DARBO UŽMOKESČIO“ PROJEKTO

Lietuvos verslo konfederacija (toliau – LVK) išnagrinėjo Lietuvos Resublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos pateiktą derinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl 2022 metais taikomo minimaliojo darbo užmokesčio“ projektą (toliau – Nutarimo projektas) ir informuoja, kad nepritaria siūlomam nustatyti minimalios mėnesinės algos (toliau – MMA) dydžiui dėl žemiau rašte nurodytų priežasčių.

1. Dėl sprendimo priėmimo procedūrų

Atsižvelgiat į tai, kad Lietuvos Respublikos darbo kodekso (toliau – DK) 141 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad minimalųjį valandinį atlygį ir MMA tvirtina Lietuvos Respublikos Vyriausybė (toliau – Vyriausybė), gavusi Lietuvos Respublikos trišalės tarybos (toliau – Trišalė taryba) rekomendaciją, pateikiamą kievienais metais iki birželio 15 d. ar iki kitos Vyriausybės prašomos dienos, taip pat atsižvelgdama į ūkio vystymosi rodiklius bei tendencijas, Trišalė taryba 2021 m. birželio 8 d. organizavo posėdį, kuriame svarstytas klausimas dėl MMA nustatymo 2022 metams. Lygiateisės partnerystės pagrindu sudarytoje Trišalėje taryboje Vyriausybės atstovai pristatė poziciją, siūlydami laikytis anksčiau Trišalėje taryboje sutartos formulės, pagal kurią Lietuvos banko skaičiavimu, MMA siūlomas dydis yra 703 eurai. Toks siūlymas tiek LVK, tiek daugumai Trišalės tarybos narių atrodė logiškas ir nuoseklus, leidžiantis MMA gaunančių asmenų pajamoms augti iki 503,11 eurų.

Svarbu pažymėti, kad po 2021 m. birželio 8 d. įvykusio Trišalės tarybos posėdžio ir Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai 2021 m. birželio 21 d. per Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos teisės aktų informacinę sistemą (toliau – TAIS) pateikus išvadoms gauti Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl 2022 metais taikomo minimaliojo darbo užmokesčio“ projektą su siūlomu nustatyti 703 Eur MMA dydžiu, socialiniai partneriai nebuvo informuoti, kad bus grįžtama svarstyti klausimo dėl MMA dydžio 2022 metams nustatymo. Pastabas dėl minėto nutarimo projekto 2021 m. birželio 22 d. raštu Nr. S-226 pateikė Lietuvos pramoninkų konfederacija, kartu pridėdama Asociacijos „Investors‘ Forum“, Lietuvos darbdavių konfederacijos, Lietuvos pramoninkų konfederacijos bei Lietuvos prekybos, pramonės ir amatų rūmų asociacijos 2021 m. birželio 10 d. raštą, tačiau pasibaigus nutarimo projekto derinimo TAIS terminui (2021 m. liepos 7 d.), nutarimo projektas svarstyti Lietuvos Respublikos Vyriausybei nebuvo teiktas. Tik paskelbus Vyriausybės 2021 m. rugsėjo 1 d. pasitarimo protokolą Nr. 48, paaiškėjo, kad Vyriausybė nusprendė *„atsižvelgiant į Trišalės tarybos 2017 m. rugsėjo 21 d. posėdyje sutartą formulę, <...> taip pat atsižvelgiant į Finansų ministerijos 2021 m. birželio 11 d. Lietuvos Ekonominės raidos scenarijuje paskelbtas patikslintas VDU augimo prognozes,* ***pritarti Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos siūlomam 730 eurų minimaliojo darbo užmokesčio dydžiui 2022 metams***“. Taip pat nutarta *„pavesti Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai šio Vyriausybės pasitarimo sprendimo nuostatas pristatyti Trišalėje taryboje*“.

Paminėtina, kad Vyriausybės koreguotas siūlymas, kuris iš esmės palankus tik vienai grupei, suformuluotas neįvertinant ekonominės sistemos galimybių ir sudarantis nepalankias sąlygas po pandemijos atsigaunantiems verslams, nes jiems ženkliai išaugs darbo vietos kaina, rodo nepagarbą

socialiniams partneriams. Tokia Vyriausybės pozicija pažeidžia tiek DK 161 straipsnio 2 dalyje įtvirtintus šalių geranoriškumo ir pagarbos teisėtiems savitarpio interesams, įsipareigojimų realaus įvykdymo principus, kurių privaloma laikytis įgyvendinant socialinę partnerystę, tiek Lietuvos Respublikos trišalės tarybos nuostatų, patvirtintų Trišalės tarybos 2018 m. sausio 9 d. protokolu Nr. TTP-1 (toliau – Nuostatai), 3 punkte numatytus pagrindinius Trišalės tarybos veiklos principus: tarpusavio pagarbos, šalių lygiateisiškumo bei bendro sutarimo priimant sprendimus. Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad Trišalės tarybos veiklos principų bei Nuostatų 28 punkto nesilaikė ir pati Trišalės tarybos pirmininkė (Lietuvos pramonės profesinių sąjungų federacijos pirmininkė Dalia Jakutavičė), kai š. m. rugsėjo 3 d. buvo organizuojamas Trišalės tarybos neeilinis posėdis pakartotinai svarstyti MMA dydį 2022 metams. Tarybos pirmininkė, vadovaudamasi minėtu Nuostatų 28 punktu, esant atvejui, kai dėl svarbių priežasčių negali dalyvauti posėdyje, vietoj savęs privalėjo deleguoti kitą savo šalies atstovą, suteikdama jam atitinkamus įgaliojimus ir informuodama apie tai Trišalę tarybą. Tarybos pirmininkė, kaip numatyta Nuostatuose Trišalės tarybos neinformavo, tik įgaliojo neeiliniam posėdžiui pirmininkauti Lietuvos profesinių sąjungų konfederacijos pirmininkę Ingą Ruginienę.

Apibendrinant pažymime, kad Vyriausybės atstovams pristačius vienašalį ir Trišalėje taryboje neišdiskutuotą siūlymą, buvo ignoruotas socialinis dialogas, kuris kaip tik turėtų būti svarbi ir efektyvi priemonė sprendžiant socialinius visuomenės ginčus, padėti mažinti įtampą tarp atskirų visuomenės sluoksnių, o Vyriausybei sudaryti sąlygas išklausyti suinteresuotų darbo rinkos dalyvių pozicijas ir rasti visiems priimtiniausią sprendimą su mažiausiomis neigiamų pasekmių atsiradimo galimybėmis.

2. Dėl MMA dydžio skaičiavimo ir ekonominių prognozių

Nutarimo projekto teikime nurodyta, kad Finansų ministerijai 2021 m. birželio 11 d. paskelbus patikslintą Lietuvos ekonomikos raidos scenarijų ir atlikus skaičiavimus pagal Lietuvos banko metodiką gaunamas MMA dydis yra 730 eurų, kai anksčiau skaičiuojant pagal tą pačią metodiką, bet vadovaujantis vidutinio darbo užmokesčio (toliau – VDU) augimo 2021 m ir 2022 m. prognozėmis, numatytomis Finansų ministerijos 2021 m. kovo 19 d. Lietuvos ekonomikos raidos scenarijuje, gautas MMA dydis buvo tik 703 eurai.

Pažymime, kad Finansų ministerijos 2021 m. birželio mėn. prognozių rodikliai geresni, lyginant su 2021 m. kovo mėn. prognozių rodikliais. Prognozuojamas VDU pokytis 2021 m. skiriasi 2,7 proc. dydžiu, numatant VDU augimą, o 2022 m. VDU augimo pokytis skiriasi 0,7 procentiniu dydžiu. Palyginimui panagrinėjome Lietuvos banko 2021 m. kovo ir birželio mėn. paskelbtas makoroekonomines prognozes. Pastebime, kad Lietuvos banko prognozės dėl VDU augimo 2021 m. ir 2022 metais yra optimistiškesnės, nei Finansų ministerijos, bet prognozuojamo pokyčio procentinis dydis tarp skelbiamų 2021 kovo mėn. ir 2021 m. birželio mėn. duomenų yra mažesnis. Duomenys pateikti lentelėje žemiau:

	2021 m. kovo mėn. prognozės			**2021 m. birželio mėn. prognozės**			**2021 m. kovo ir birželio mėn. prognozių skirtumas**	
	2020 m.	2021 m.	2022 m.	2020 m.	2021 m.	2022 m.	*2021 m. (pokytis)*	*2022 m. (pokytis)*
Finansų ministerijos prognozuojamas VDU pokytis proc.	9,6	5,2	4,5	10,2	7,9	5,2	*2,7*	*0,7*
Lietuvos banko prognozuojamas VDU pokytis, proc.	10,2	6,3	5,5	10,2	7,0	5,9	*0,7*	*0,4*

Atkreiptinas dėmesys, kad Nutarimo projekto teikime nepaaiškinama, kodėl šįkart skaičiuojant MMA dydį **buvo taikytas ne tas pats 2020 m. VDU dydis**, nors jo reikšmė pasikeisti negalėjo (2020

m. jau praėjo ir tiems metams VDU suskaičiuotas). 2021 m. birželio mėn. teiktame Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl 2022 metais taikomo minimaliojo darbo užmokesčio“ projekte siūlomas MMA dydis buvo apskaičiuotas imant planuojamą ir Lietuvos banko prognozuojamą 2022 m. šalies ūkio vidutinį mėnesinį bruto darbo užmokestį be priedų ir premijų – 1462 Eur, kuris buvo gautas iš 2020 m. VDU (1421,2 Eur) atskaičius 6,4 proc. dalį, kurią sudaro priedai ir priemokos (1329,9 Eur), ir pagal tuometines Finansų ministerijos VDU augimo prognozes (prognozuojamas VDU augimas 2021 m. ir 2022 m. – 5,2 ir 4,5 proc.) atliktas projekcijas 2022 metams (1329,9*(1+0,052)*(1+0,045)), gautas rezultatas buvo padaugintas iš to procento, kuris atitinka ketvirtadalio didžiausią VDU ir MMA santykį turinčių ES valstybių narių vidurkį, t. y. 48,1 proc. (1462 x 0,481 = 703 Eur). Pažymėtina, kad šįkart siūlomas MMA dydis apskaičiuotas imant kitokį 2020 VDU dydį, t. y. 1428,6 Eur. Tuo atveju, jei būtų taikytas anksčiau naudotas 2020 m. VDU dydis, ir atsižvelgiama į Finansų ministerijos š. m. birželio mėn. patikslintas prognozes, LVK paskaičiavimu MMA dydis būtų ne 730 Eur, o 726,11 Eur.

Pažymime, kad Finansų ministerija 2021 m. rugsėjo 10 d. paskelbė vėl patikslintą Lietuvos ekonominės raidos scenarijų 2021-2024 metams. Šiuos duomenis palyginome su Tarptautinio valiutos fondo (toliau –TVF) 2021 m. rugsėjo 1 d. paskelbtais duomenimis https://www.imf.org/en/Publications/CR/Issues/2021/08/30/Republic-of-Lithuania-2021-Article-IV-Consultation-Press-Release-Staff-Report-and-Statement-464874 :

	Finansų ministerijos prognozės rugsėjo mėn.		**Tarptautinio valiutos fondo prognozės rugsėjo mėn.**	
	2021 m.	2022 m.	2021 m.	2022 m.
VDU pokytis, proc.	9	8	7,4	6,9

Pastebime, kad Finansų ministerija prognozuoja spartesnį VDU pokytį nei TVF. Jei skaičiuotume pagal Nutarimo projekto teikime aprašytą formulę, MMA dydis, atsižvelgiant į Finansų ministerijos š. m. rugsėjo mėn. prognozes būtų 757,17 Eur, o pagal TVF prognozes – 738,45 Eur.

Svarbu paminėti, kad jei būtų vadovaujamasi Finansų minsiterijos patikslintomis š. m. rugsėjo mėn. prognozėmis ir nustatytas siūlomas MMA dydis, t. y. 730 Eur, santykis tarp MMA ir VDU nebesiektų 48,1 proc., kas buvo viešai skelbiama 2021 m. rugsėjo 1 d.

Iš aukščiau pateiktų duomenų galima daryti išvadą, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės siūlomas MMA dydis yra paskaičiuotas Vyriausybės atstovams pasirinkus naudingus ekonominių prognozių rodiklius, kurie reikalingi priimant politinius ir ekonominius sprendimus, palankius darbuotojams, dirbantiems nekvalifikuotą darbą, tačiau neatsižvelgiant į visų socialinių partnerių nuomonę bei į tą faktą, kad MMA nustatymas turėjo būti depolitizuotas.

3. Dėl verslui tenkančio krūvio ir galimybės padidinti MMA gaunančių asmenų pajamas kitais būdais

Pažymėtina, kad MMA didinimas turėtų būti racionalus ir atsakingas, darbuotojai realiai turėtų pajausti pajamų padidėjimą ir tai neturėtų neproporcingai auginti darbo vietos kainos. Manytume, kad to šiuo metu nereikia, nes atlyginimai auga itin sparčiai – nuo 2016 m. netto vidutinis darbo užmokestis didėja po 8,7–14,2 proc. per metus, o popandeminėmis krizės sąlygomis kai kuriems verslams itin sunku konkuruoti su itin sparčiai augančiais atlyginimais.

Atsitraukiant valstybės paramai, taip pat galime greitu metu susidurti su bankrotą skelbiančių įmonių skaičiaus didėjimu (Lietuvoje 2020 m. buvo itin mažai bankrotų lyginant netgi su 2019 m., kas indikuoja, kad daug įmonių išgyveno dėl valstybės paramos), į tai atsižvelgiant reiktų veikti atsargiai. Šiuo atveju, neapmokestinamojo pajamų dydžio (NPD) didinimas būtų optimalus sprendimas, nes

pasiektų tikslą – mažintų skurdą tarp mažiausiai uždirbančių. Taip būtų didinama grynų pinigų į rankas suma, bet neprisidedama prie infliacijos augimo, nes tai dar labiau skatins didinti kainas paslaugų sektoriuje.

Paminėtina, kad, vadovaujantis DK 141 straipsnio 2 dalimi MMA mokamas tik už nekvalifikuotą darbą, kuriam atlikti nekeliami jokie specialūs kvalifikacinių įgūdžių ar profesinių gebėjimų reikalavimai. Nors MMA didinimas turės poveikį viešiesiems finansams, nes dalis asmenų, gaunančių MMA, dirba ir viešajame sektoriuje, tačiau po pandemijos atsigaunantį verslą MMA didinimas palies daug reikšmingiau. MMA gaunančių asmenų skaičius privačiame sektoriuje ženkliai didesnis, kas pažymėta ir Nutarimo projekto teikime – *Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos duomenimis, Lietuvoje 2021 m. birželio mėn. buvo apie 134 tūkst. darbuotojų, gaunančių MMA ir mažiau, biudžetinėse įstaigose tokių darbuotojų buvo apie 20 tūkst*.

Norime atkreipti dėmesį į tai, kad tikslinga didinti ne tik MMA, bet taip pat daugiau dėmesio skirti darbo rinkos politikai. Įvertinus situaciją darbo rinkoje siūlytina kartu spręsti aktyvių darbo rinkos priemonių klausimą ir didinti lėšas, skirtas bedarbių integracijai į darbo rinką. Skatiname kuo daugiau bedarbių suteikti kvalifikaciją, trūkstamą darbo rinkai, arba remti jų įdarbinimą.

Pažymime, kad LVK palaikė ir palaiko MMA didinimą iki 703 Eur pagal anksčiau Vyriausybės siūlytą variantą bei laikosi taisyklių, kurios buvo sutartos Trišalėje taryboje.

Dėkojame už bendradarbiavimą.

Pagarbiai

LVK prezidentas Andrius Romanovskis

Originalas nebus siunčiamas. Akvilė Razumienė, el.p.: akvile@lvk.lt, tel. +370 5 212 1111

Dokumentą elektroniniu parašu pasirašė ANDRIUS,ROMANOVSKIS
Data: 2021-09-14 13:27:05
Paskirtis: Raštas
Vieta: Vilnius
Kontaktinė informacija: info@lvk.lt